

Ρεσάλτο σε ελληνικά νερά

/ [Επιστήμες, Τέχνες & Πολιτισμός](#)

Η δράση των πειρατών δεν είχε αντίκτυπο μόνον στο εμπόριο και στην οικονομική δραστηριότητα, αλλά και σε πολιτικό επίπεδο και σε στρατιωτική επιρροή.

Πριν ακόμα από την Αλωση της Κωνσταντινούπολης, η Ανατολική Μεσόγειος βρέθηκε σε μια «μέγγενη»: Το 1390 οι Οθωμανοί είχαν φτάσει ήδη στα παράλια της Μικράς Ασίας και διψούσαν να κυριαρχήσουν στη θάλασσα, παρότι δεν διέθεταν ναυτική παράδοση ούτε τεχνογνωσία. Ο βενετσιάνικος στόλος από την άλλη, με την κατάρρευση του Βυζαντίου, είχε αρχίσει να θεωρεί την ευρύτερη περιοχή, ως νοητή επικράτεια. Ανάμεσα στα πυρά των δύο εχθρικών δυνάμεων, βρέθηκαν τα νησιά καθώς και οι παραθαλάσσιες πόλεις της στεριάς, που έγιναν αντικείμενο διεκδίκησης για οικονομικούς λόγους αλλά και για γόητρο.

Καθώς όμως, ούτε οι Ενετοί αλλά ούτε οι Οθωμανοί μπορούσαν να εγγυηθούν την ασφάλεια των εμπορικών θαλάσσιων δρόμων, εμφανίστηκε ένας τρίτος παράγοντας με καταλυτικό ρόλο: οι πειρατές και οι κουρσάροι, που με την παρουσία τους έγερναν την πλάστιγγα προς τη μια ή την άλλη μεριά.

Ανώνυμοι Τούρκοι που δρούσαν για δικό τους όφελος, επώνυμοι Οθωμανοί όπως ο

εξωμότης Μπαρμπάρσα, που μπήκαν στην υπηρεσία του Σουλτάνου, ο στόλος των Ιπποτών του τάγματος του Αγίου Ιωάννη που είχε αρχικά έδρα τη Ρόδο και ύστερα τη Μάλτα, Έλληνες κυρίως από τα νησιά ή τη Μάνη, Χριστιανοί πειρατές από την Καταλωνία ή τη Σικελία αλλά και ολόκληροι οι στόλοι της Βενετίας ή των Οθωμανών επιδίδονταν στην πειρατεία και το κούρσος. Το θαλάσσιο επιχειρείν είχε άλλωστε αξιοθαύμαστη λεία που περιελάμβανε χρήματα, χρυσό, πολύτιμους λίθους, ανθρώπους (που κατέληγαν σε σκλαβοπάζαρα ή πληρώματα σε πειρατικά πλεούμενα), εμπορεύματα, ζώα, σοδειές αλλά ακόμα και τα ίδια τα πλοία.

Και στην πολιτική

Περαιτέρω, η δράση των πειρατών δεν είχε αντίκτυπο μόνον στο εμπόριο και τη γενική οικονομική δραστηριότητα αλλά και σε πολιτικό επίπεδο και σε στρατιωτική επιρροή, καθώς ανάλογα με τους συσχετισμούς της εποχής συντάσσονταν υπέρ ή κατά κάποιας ναυτικής δύναμης, (όπως λ.χ. η Γαλλία) ή ενός θρησκευτικού δόγματος με τους μουσουλμάνους να βγάζουν τη μανία τους εναντίον των Χριστιανών και το αντίστροφο.

Μέσα από την παράνομη (αλλά και ορισμένες φορές νόμιμη) πρακτική, πολλοί Έλληνες έμαθαν άλλωστε να αναζητούν την ευκαιρία και να επωφελούνται των ασταθών συνθηκών, βάζοντας αργότερα τις βάσεις για την εξέγερση εναντίον των κατακτητών. Τα ίχνη της πειρατείας είναι ακόμα ορατά στον τόπο και στον χρόνο. Σε πολλά νησιά του Αιγαίου παρατηρεί κανείς ότι τα τοπωνύμια, η οικιστική διάρθρωση και η αρχιτεκτονική οργάνωση απηχούν την ενεργητική ή παθητική άμυνα στον φόβο και τον τρόπο των θαλασσών. Ακόμα και σε ορισμένα ελληνικά επίθετα (Λεβέντης, Σπαντής, Σαρακηνός, Αράπης κ.λπ.) διακρίνει κανείς τη σύνδεση με τους πειρατές και το τσούρμο τους, την ώρα που πολλοί συμπατριώτες μας πιστεύουν ότι κουρσάροι υπήρχαν μόνο στην Καραϊβική και στις ταινίες του Χόλιγουντ.

Συνέδριο στο Μουσείο Κυκλαδικής

Σε αυτήν τη γοητευτική και εν πολλοίς άγνωστη ιστορία που διαδραματίζεται στα δικά μας ύδατα από το Ιόνιο και το Μυρτώο μέχρι το Αιγαίο και το Λιβυκό πέλαγος αλλά και από την Προποντίδα ως την Μπαρμπαριά, εστιάζει το συνέδριο του Ιδρύματος «Σύλβια Ιωάννου» που θα πραγματοποιηθεί από τις 17 ως και τις 19 Οκτωβρίου στο Μουσείο Κυκλαδικής Τέχνης στην Αθήνα, με τίτλο «Κουρσάροι και Πειρατές στην Ανατολική Μεσόγειο, 15ος - 19ος αιώνας» με τη συμμετοχή Ελλήνων και ξένων ειδικών. Το Ίδρυμα που διαθέτει μια εξαιρετική συλλογή χειρογράφων, σπάνιων βιβλίων αλλά και χαρτών για την Κύπρο (κάποιους εκ των οποίων είχαμε δει στην έκθεση που διοργάνωσε στο Μουσείο Μπενάκη το 2003 «Γλυκιά Χώρα Κύπρος») ανοίγεται σε νέο πλου που θα μας μεταφέρει πίσω στον

χρόνο: «Στόχος μας είναι να φωτίσουμε ένα ιδιαίτερα ενδιαφέρον κεφάλαιο, μέσα από νέα δεδομένα, δίνοντας το βήμα σε νέους μελετητές αλλά και καταξιωμένους επιστήμονες» λέει στην «Κ», η διευθύντρια του Ιδρύματος, Αρτεμις Σκούταρη.

Το πρόγραμμα του συνεδρίου μας προϋδεάζει για μια συναρπαστική αφήγηση αλλά και μια καινοτόμα προσέγγιση σε ένα φαινόμενο που υπάρχει μέχρι τις ημέρες μας. Συγκεκριμένα, οι θεματικοί άξονες είναι: οι τόποι της πειρατείας, η κλίμακα και το είδος επιδρομών σε εμπορικά πλοία, πολιτική και νομιμότητα, πειρατεία και κράτος, απεικονίσεις της πειρατείας και πειρατεία: παρελθόν και παρόν. Ομιλητές είναι πανεπιστημιακοί δάσκαλοι και μελετητές που θα συνθέσουν ένα νέο πλέγμα για μια περίοδο που κράτησε πέντε ολόκληρους αιώνες και επηρέασε το ιστορικό υπόβαθρο της περιοχής μας. Ανάμεσά τους είναι οι Ολγα Κατσιαρδή - Hering, καθηγήτρια Ιστορίας και Αρχαιολογίας στο Πανεπιστήμιο Αθηνών, David J. Starkey διαπρεπής ιστορικός από το Πανεπιστήμιο Hull, Molly Greene που διδάσκει Ελληνική Ιστορία στο Princeton. Ο διευθυντής του Μουσείου Κυκλαδικής Τέχνης, Νίκος Σταμπολίδης, θα ανοίξει τις εργασίες του συνεδρίου με μια τοποθέτηση για την πειρατεία στην αρχαιότητα.

Το Ίδρυμα «Σύλβια Ιωάννου»

Στα τέλη της δεκαετίας του '70 η Σύλβια Ιωάννου ξεκίνησε μια συλλογή χειρογράφων και σπάνιων βιβλίων για την Κύπρο, με στόχο τη διάσωση και διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς του νησιού. Εκτοτε κατάφερε να συγκεντρώσει περισσότερα από 2.000 βιβλία σχετικά με την αρχαιολογία, την ιστορία, την πολιτική, κ.λπ., καθώς και μια εξαιρετική συλλογή περιηγητικών κειμένων, που αρχίζουν από τον 15ο αιώνα και φθάνουν έως σήμερα. Παράλληλα συγκέντρωσε, περισσότερους από 600 χάρτες της Κύπρου και της ευρύτερης γεωγραφικής περιοχής, όπως την αποτύπωσαν οι Ευρωπαίοι χαρτογράφοι από τον 15ο έως τον 20ό αιώνα. Το 2009 δημιουργήθηκε το «Sylvia Ioannou Foundation», με κύριο στόχο να τεθεί αυτή η συλλογή στη διάθεση ιστορικών, ερευνητών, επιστημόνων γενικότερα, αλλά και συλλεκτών, σε όλο τον κόσμο. Σε λίγο καιρό θα είναι έτοιμο το Κέντρο Πληροφόρησης - Βιβλιοθήκη «Στέλιος Ιωάννου», διά χειρός του περίφημου Γάλλου αρχιτέκτονα Ζαν Νουβέλ, στο campus του Πανεπιστημίου Κύπρου, με χορηγία της αείμνηστης Ελλης Ιωάννου, μητέρα της Σύλβιας και του Δάκη Ιωάννου, στη μνήμη του συζύγου της.

ΜΑΡΓΑΡΙΤΑ ΠΟΥΡΝΑΡΑ

Πηγή:-Έντυπη- .kathimerini.gr